

Джерела та література:

1. Перебийніс О. В. Логістична структура управління виробничо-комерційною діяльністю аграрних підприємств / О. В. Перебийніс // Удосконалення економічного механізму функціонування аграрних підприємств в умовах невизначеності : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф. – К. : КНЕУ, 2004. – С. 267-269.
2. Пономарьова Ю. В. Логістика / Ю. В. Пономарьова. – 2-ге вид. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.

Лагодієнко В.В.**УДК 631.1****ЗАВДАННЯ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА**

Постановка проблеми. Проблема оптимального поєднання ринкового та державного механізмів регулювання розвитку аграрного сектора сьогодні є надзвичайно актуальною. І саме вона потребує глибоких досліджень, щодо визначення концептуальних підходів щодо вдосконалення механізму державного регулювання розвитку аграрного сектора економіки України.

Механізм управління розвитком агропромислового виробництва на всіх його рівнях досліджувався в багатьох наукових дослідженнях і практичних напрацюваннях вітчизняних вчених-економістів у сфері агропромислового виробництва. До числа таких можна віднести: В.Г. Андрійчука, Г.В. Балабанова, П.І. Гайдучього, В.М. Геєця, М.В. Гладія, Б.М. Данилишина, М.І. Долішного, О.В. Крисального, І.І. Лукинова, М.Й. Маліка, П. Т. Саблука, В.В. Юрчишина та інших. Але багато питань цієї проблеми, пов'язаних з визначенням суті, функцій, завдань та регіональних особливостей управління агропромисловим виробництвом в сучасних умовах реформування аграрного сектору вимагають подальшого більш глибокого дослідження. На деяких із них ми акцентуємо увагу.

Мета досліджень. Мета дослідження полягає у визначенні суті, функцій, завдань та регіональних особливостей механізму управління розвитком агропромислового виробництва.

Результати досліджень. Сьогодні в багатьох програмних документах, які розробляються з метою активізації державного регулювання розвитку аграрного сектора економіки України, досить часто застосовується поняття “механізм державного регулювання” як при вирішенні проблем розвитку галузі взагалі, так і при розв'язанні окремих питань. Так, у Концепції комплексної програми аграрного та сільського розвитку України, яка розроблена відповідно до положень Програми уряду “Назустріч людям”, відзначається, що основними напрямками виконання Програми є запровадження дієвих механізмів державного (у т.ч. бюджетного) регулювання в агропромисловому виробництві через створення механізмів державної підтримки аграрного виробника, окремих галузей сільгоспвиробництва та розвитку територій [7].

У загальнодержавній цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 року відзначається, що основними цілями Програми є визначення стратегічних галузевих пріоритетів за рахунок збалансованого використання ринкових та державних механізмів регулювання.

Крім цього, у Програмі розвитку фермерства в Україні на 2005-2015 рр. ставиться завдання розробити механізм державного регулювання ринку земель сільськогосподарського призначення [8].

Академік НАН України М. І. Долішний наголошує, що такі важливі проблеми, як обґрунтування та визначення ролі держави в регулюванні агропромислового виробництва стоять, в першу чергу, перед аграрною наукою. Держава повинна бути стимулятором, який регулює розвиток АПК. На самоплив розвитку такої галузі пускати не можна. Землевласник повинен відчувати постійну турботу, постійне розуміння з боку держави цього важливого, найбільш болючого завдання, яке є в нашій країні.

Друге - це розробка концепції аграрної регіональної політики, вироблення соціально-економічних механізмів її реалізації.

Третє - це аналіз структурної збалансованості регіонального агропромислового виробництва. Цей сектор повинен бути збалансований, як у кожній країні.

Четверте - це формування сучасної моделі управління агропромисловим виробництвом. Ми повинні мати цивілізовану структурну модель управління аграрним сектором економіки, обґрунтування завдань та функціональних засад систем управління регіональним комплексом [2].

Однак чіткого визначення поняття “механізм державного регулювання” стосовно розвитку аграрного сектора економіки України сьогодні не існує. У науковій літературі ця категорія трактується по-різному. Так, за твердженням О. Комякова, механізм державного регулювання необхідно розглядати як сукупність організаційно-економічних методів та інструментів, за допомогою яких виконуються взаємопов'язані функції для забезпечення безперервної, ефективно дії відповідної системи (держави) на підвищення функціонування економіки” [6, с. 8]. Л. Дідківська та Л. Головка визначають механізм макроекономічного регулювання ринкової економіки змішаного типу як систему макроекономічних регуляторів, що складаються з таких основних елементів: ринкові регулятори; важелі державного впливу на економіку; корпоративне управління; інститут соціального партнерства [3, с. 21]. М. Корецький та І. Кириленко у своїх працях підкреслюють, що зміст поняття “механізм державного регулювання економіки” можна визначити як систему засобів, важелів, методів і стимулів, за допомогою яких держава регулює економічні процеси, забезпечує реалізацію соціально-економічних і правових функцій [5, с. 255; 9, с. 16].

П. Макаренко основними складовими механізму державного регулювання економіки ринкового типу визначає планування, програмування, структурну і податкову політику, регулювання цін [10, с. 68]. У той же час він наголошує, що державний механізм регулювання аграрного виробництва “включає політико-правові, організаційно-управлінські форми та засоби управління (регулювання) господарською діяльністю суб’єктів аграрної економіки [10 с. 590].

На нашу думку, механізм державного регулювання розвитку аграрного сектора економіки – це спосіб дій суб’єкта регулювання, який ґрунтується на базових функціях і принципах, забезпечуючи за допомогою форм, методів і засобів ефективне функціонування системи державного регулювання для досягнення визначеної мети та розв’язання протиріч. При цьому економічні функції держави визначають напрямки її діяльності, завдання і цілі, а механізм державного регулювання забезпечує засоби їх реалізації. До базових функцій органів державного регулювання розвитку аграрного сектора, на наш погляд, необхідно віднести:

1. Визначення мети, завдань та моделі розвитку.
2. Формування правил співробітництва.
3. Координування інтересів.
4. Стимулювання економічних процесів.
5. Моніторинг і аналіз розвитку.
6. Контроль.

Розглянемо сутність першої функції, а саме: визначення мети, завдань та моделі розвитку, а також способи її практичної реалізації в аграрному секторі економіки України. Мета – це описаний у формальному вигляді орієнтир, який бажано досягти протягом визначеного періоду. Вона являє собою стратегічний напрямок розвитку аграрного сектора, репрезентує невідкладні або серйозні чи високо пріоритетні завдання, що заслуговують на особливу увагу. Мета повинна охоплювати порівняно тривалий період часу. Вона покликана ліквідувати розрив між поточним і бажаним рівнем розвитку галузі, окреслює чіткий напрямок розвитку галузі і має бути реалістичною та досяжною. Сьогодні згідно із Законом України “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року” від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV державна аграрна політика спрямована на досягнення таких стратегічних цілей: гарантування продовольчої безпеки держави; перетворення аграрного сектора на високоефективний, конкурентоспроможний на внутрішньому та зовнішньому ринках сектор економіки держави; збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності нації; комплексний розвиток сільських територій та розв’язання соціальних проблем на селі [4].

Поточні стратегічні пріоритети в розвитку сільського господарства: стимулювання існуючої політики й інституціональних основ для широкого й обґрунтованого росту; збільшення продуктивності й конкурентоздатності; стимулювання несільськогосподарського економічного росту для розвитку в т.ч. аграрної галузі; поліпшення добробуту, рівності статей, керівництва ризиками, зниження економічної й соціальної хиткості й нестабільності; розширення компетентного управління природними ресурсами.

Завдання – це конкретні і вимірювальні показники для досягнення цілей. У свою чергу, завдання повинні відповідати таким критеріям:

- відображати конкретні бажані досягнення, а не способи їх реалізації. Завдання повинні вести до вироблення конкретних дій і бути досить докладними, щоб бути зрозумілими і вказувати чіткий напрямок іншим;
- бути кількісно вимірюваними, щоб оцінити їх досягнення;
- бути напруженими, але не повинні вимагати неможливого. Завдання завжди повинні відповідати наявним ресурсам;
- вказувати на результат;
- бути обмеженими часовими рамками.

Для досягнення цілей державної аграрної політики вищезазначеним Законом визначені такі завдання: розвиток земельних відносин; формування сприятливого економічного середовища для ефективної діяльності суб’єктів аграрного сектора; розвиток ринків продукції сільського господарства і продовольства; вдосконалення системи державного регулювання, а також ефективне поєднання загальнодержавної і регіональної політики в аграрному секторі; комплексний розвиток сільських територій, підвищення соціального захисту і життєвого рівня сільських жителів. До системи цілей належать бачення майбутнього, місія, стратегічні цілі (тривалий термін), операційні цілі (середній термін), оперативні завдання (короткий термін). Бачення майбутнього – це елемент довгострокового планування розвитку об’єкта регулювання. Він окреслює різносторонній оптимістичний погляд на розвиток аграрного сектора в майбутньому і є основою тих завдань, виконання яких повинно бути визначено стратегічним планом.

Регіональне регулювання у сфері агропромислового виробництва має забезпечувати:

- своєчасне, повне та якісне задоволення потреб населення, суспільного виробництва у продуктах харчування та отриманні послуг;
- захист прав громадян під час їх роботи на агропромислових підприємствах та при наданні послуг;
- захист інтересів власників землі і майна;
- безпечне функціонування підприємств;
- додержання необхідних темпів і структурних пропорцій розвитку агропромислового виробництва області;

- створення рівних умов для розвитку господарської діяльності усіх суб'єктів агропромислового виробництва;
- обмеження монополізму та розвиток конкуренції;
- координацію роботи галузей агропромислового виробництва;
- охорону навколишнього природного середовища від шкідливого впливу;
- удосконалення діяльності громадських організацій з питань розвитку сільського господарства та захисту інтересів сільськогосподарських товаровиробників.

За результатами аналізу багатьох нормативно-правових документів органів державної влади різних рівнів щодо стратегічного розвитку аграрного сектора економіки України було визначено бачення майбутнього розвитку аграрного сектора економіки України:

- екологічне високотехнологічне аграрне виробництво з використанням енерго- і ресурсозберігаючих технологій;
- ефективне господарювання підприємств ринкового типу з належним рівнем державного (особливо цінового) регулювання і підтримки;
- розвинутий агросектор з надійним ринком збуту, існуванням державного замовлення і державних інвестицій;
- експортоорієнтований, багатокладний аграрний сектор з елементами концентрації, кооперації, спеціалізації, де держава повинна взяти на себе питання реалізації надлишкової продукції;
- аграрний сектор, який вирішує соціальні питання людей, а також забезпечений кадрами і професіоналами-керівниками;
- аграрний сектор, де існують МТС, лізинг і довгострокове пільгове кредитування;
- аграрний сектор, де існують чесні та порядні держслужбовці;
- аграрний сектор, який забезпечує продовольчу безпеку держави.

Отже, бачення майбутнього розвитку аграрного сектора було сформовано таким чином: екологічний, з енерго- і ресурсозберігаючими високими технологіями, розвинутий з ефективно господарюючими підприємствами ринкового типу, належним рівнем інвестування і кредитування, державного регулювання, підтримки і надійним ринком збуту продукції, експортоорієнтований, багатокладний з елементами концентрації, кооперації, спеціалізації, забезпечений кадрами і професіоналами-керівниками аграрний сектор, який вирішує соціальні питання людей та забезпечує продовольчу безпеку держави. З баченням майбутнього тісно пов'язана така категорія, як місія розвитку аграрного сектора. Вона відбиває вищий сенс, мету існування об'єкта регулювання в майбутньому і може бути обґрунтована та визначена лише за умов чіткого уявлення про наявні майбутні ресурси об'єкта регулювання, соціально-політичну та економічну ситуацію тощо. Звідси, місія агропромислового виробництва – задоволення потреб внутрішнього та світового ринку у високоякісній, екологічно чистій, конкурентоспроможній продукції сільського господарства.

Стратегічні цілі розвитку агропромислового виробництва – це описані у формальному вигляді орієнтири, яких бажано досягти в довго-, середньо- та короткострокових періодах. Для визначення цілей розвитку аграрного сектора необхідно використовувати комплексний підхід, тобто створювати систему цілей, яка б відображала функціонування аграрного сектора з точки зору як внутрішнього, так і зовнішнього середовища та була підпорядкована місії аграрного сектора. Це можна забезпечити за допомогою декомпозиції цілей або розроблення “дерева цілей”.

Висновки. Виходячи з вищенаведеного, стратегічною метою розвитку агропромислового виробництва повинно бути досягнення сталого та високоефективного аграрного виробництва для задоволення потреб внутрішнього та зовнішнього ринків у продукції сільського господарства (вершина “дерева цілей”). Зміст цілей має відповідати також завданням вирішення визначених раніше головних проблем і реалізації стратегічної мети розвитку галузі. Пріоритетність досягнення цілей обґрунтовується ранжуванням проблем за ступенем невідкладності їх розв'язання. Тому операційними цілями повинні бути:

1. Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.
2. Гарантування продовольчої безпеки держави.
3. Забезпечення конкурентоздатності сільськогосподарської продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках.
4. Технічне та технологічне оновлення аграрного виробництва.
5. Створення цивілізованих умов для проживання в сільській місцевості.

До принципів, на базі яких повинен відбуватись стратегічний розвиток агропромислового виробництва, необхідно віднести:

- відповідальності держави за стан справ в агропромисловому виробництві;
- нарощуванні інвестиційного потенціалу та інноваційності;
- спеціалізації, кооперації, кластеризації та концентрації виробництва;
- використанні енергозберігаючих технологій;
- нарощуванні експортного потенціалу галузі;
- відповідності вимогам ЄАП та СОТ;
- екологізації господарської діяльності;
- захисту і підтримання належного стану навколишнього природного середовища;
- спрямованості на добробут селян та їх соціальний захист;
- залучення всіх зацікавлених сторін до досягнення цілей стратегічного розвитку галузі.

Саме досягнення визначеної стратегічної мети та операційних цілей, при дотриманні зазначених принципів, на наш погляд, дасть змогу вивести агропромислове виробництво на якісно новий етап розвитку, забезпечити продовольчу безпеку країни, соціальний розвиток села та підвищити добробут усього населення країни.

Джерела та література:

1. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – К. : Знання-Прес, 2000. – 209 с.
2. Ринок продовольства України в аспектах СОТ / М. І. Долішний, В. І. Топіха, В. В. Булюк, В. А. Романова. – Миколаїв : МДАУ, 2006. – 221 с.
3. Загальнодержавна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007>
4. Закон України “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року” від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
5. Кириленко І. Г. Трансформація соціально-економічних перетворень у сільському господарстві України: проблеми, перспективи / І. Г. Кириленко. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 452 с.
6. Комяков О. М. Державне регулювання перехідної економіки : автореф. дис. ... канд. екон. наук / О. М. Комяков. – К., 2000. – 19 с.
7. Концепція комплексної програми аграрного та сільського розвитку України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agrichamber.org.ua>
8. Концепція програми розвитку фермерства в Україні на 2005 – 2015 роки : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.coop.in.ua>
9. Корецький М. Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці : монографія / М. Х. Корецький. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 260 с.
10. Макаренко П. М. Моделі аграрної економіки / П. М. Макаренко. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 682 с.

Лагодієнко Н.В.

УДК 631.1

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ПРОДАЖУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ, ВИКОНАНИХ РОБІТ ТА НАДАНИХ ПОСЛУГ

Актуальність проблеми. З розвитком аудиторської діяльності в Україні постійно підвищуються вимоги до якості аудиту, що безсумнівно залежить від якості аудиторських процедур, які здійснюються в процесі аудиторської перевірки. Актуальність дослідження питань здійснення аудиторських процедур в аудиті операцій із продажу продукції, виконаних робіт та наданих послуг сільськогосподарського підприємства обумовлюється й тим, що останнім часом аудит все інтенсивніше виконує функції, пов'язані з виявленням впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на діяльність підприємства.

Різні підходи у дослідженнях учених-економістів до розуміння і розкриття сутності поняття «аудиторська процедура», виникнення великої кількості теоретичних розробок і практичних методик аудиту вимагає їх систематизації і поглибленого дослідження в напрямку удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з аудитом операцій із продажу сільськогосподарської продукції, виконаних робіт та наданих послуг висвітлювали вітчизняні та зарубіжні економісти: Е.А. Аренс, Н.І. Беренда, М.Т. Білуха, Дж.К. Лоббек, В.І. Подільський, К.І. Редченко, Дж.К. Робертсон, В.С. Рудницький, Л.М. Чернелевський та інші.

Постановка завдання. Уточнення сутності аудиторських процедур та обґрунтування об'єктивної необхідності використання аналітичних процедур на всіх стадіях здійснення аудиту операцій з продажу сільськогосподарської продукції, виконаних робіт та наданих послуг у системі управління господарськими процесами аграрного підприємства, а також визначення передумов розширення їхніх можливостей.

Виклад основного матеріалу. Аудиторська процедура в аудиті операцій з продажу сільськогосподарської продукції, виконаних робіт та наданих послуг – це сукупність дій, які здійснюються в процесі аудиторської перевірки у запланованій послідовності для досягнення бажаної мети шляхом отримання суттєвих доказів та їх аналітичної оцінки у вирішенні поставлених задач.

Аудиторська перевірка розглядається як встановлений порядок дій аудитора зі збору, оцінки й аналізу аудиторських доказів, які стосуються фінансового стану, результатів діяльності та інформації щодо достовірності звітності. Саме тому послідовність етапів аудиторської перевірки має важливе значення для результативності здійснення аудиту операцій з продажу продукції, виконаних робіт та наданих послуг сільськогосподарського підприємства, де етап – це окрема стадія процесу проведення аудиторської перевірки, яка включає комплекс послідовних взаємопов'язаних аудиторських процедур, розрахованих на певний проміжок часу [1].

При дослідженні стану аудиту операцій з продажу сільськогосподарської продукції, виконаних робіт та наданих послуг в господарствах Новобузького району було встановлено його відсутність в більшості